

E. Fogh Hansens tale ved indvielsen af Tycho Brahe Planetarium den
31. oktober 1989

Deres Majestæt,
Deres Kongelige Højhed,
Deres excellencer,
Hr. overborgmester,
D'herrer borgmestre,
Mine damer og herrer

Med fuldførelsen og indvielsen af dette markante bygningsværk skabt af arkitekt Knud Munk, har Urania Fonden omsider fået gennemført fondsstifternes - Bodil og Helge Pedersens - intentioner om at opføre et planetarium, på som der står i fundatsen "et velegnet sted, helst i Frederiksberg kommune - eller i København, eller dennes omegn, alt med det formål i den danske befolkning at udbrede kendskabet til og øge interessen for astronomi og dertil hørende emner på en hvilken som helst af bestyrelsen fastsat hensigtsmæssig måde.

Byggetiden blev kort.

Ventetiden lang.

- Men til gengæld rummer så Tycho Brahe Planetarium verdens mest moderne og avancerede udstyr - en computerstyret stjerne- og planetprojektor i et amfiteatralsk opbygget rum, med en skrå kuppel og derudover en omnimax-filmprojektor til bl.a. de såkaldte rumforestillinger på det 180° store kugleformede lærred.

Den succes, opførelsen af et planetarium i London i 1958 i et bombekrater ved madam Tussaud's vokskabinet på Marylebone Road fik,

bevirkede, at andre storbyer verden over i 1960-erne opførte planetarier eksempelvis i Bangkok (1964), i Athen og Montreal (1966), Buenos Aires (1967) og Lucerne i Schweiz (1969).

I Tycho Brahe og Ole Rømers fædreland tog Carlsbergfonden allerede i 1961 opgaven op med det resultat, at et projekt - efter en afholdt arkitektkonkurrence med arkitekt Knud Munk som vinder - blev udarbejdet med en planetariebebyggelse i Fælledparken, overfor Universitetsparken.

Planen blev skrinlagt - men tanken levede videre, båret af en voksende interesse for astronomien og rummet omkring os.

Med planetariet i London som forbillede modnedes i 1983 en beslutning hos Bodil og Helge Pedersen om opførelsen af et planetarium, og som det første resultat heraf stiftedes Urania Fonden den 22. november 1983 med en rådighedskapital på 50 millioner kroner.

Arkitekt Knud Munk - præmievinderen 10 år før - var allerede da udpeget til at løse opgaven uden ny konkurrence, for tid var ikke det, der var mest af.

Uden skelen til det 10 år gamle projekt fremkom fra hans side helt nye forslag og idéer.

"Selv om 10 år er så lidt, når man taler om stjerner og planeter, er der sket et og andet på vor egen planet, når det drejer sig om at vise de andre planeter frem" - som han sagde.

Jeg skal ikke gå i detaljer, men at finde en i enhver henseende egnet placering indenfor de af fundatsen angivne rammer, tog sin tid, men da kommunegrænsen blev overskredet modtog daværende overborgmester Egon Weidekamp os med ordene:

"det er et sjældent initiativ, som vil blive meget påskønnet".

Først den 1. juni 1987 kunne Urania Fonden efter langvarige forhandlinger for en kontant købesum af 4 millioner kroner overtage

den grund, som planetariet nu ligger på, og så gik det stærkt. Spaden blev straks stukket i jorden.

Ved grundstensnedlæggelsen udfærdigedes et dokument med følgende ordlyd:

"Anno 1988 den 22 februar, da Margrethe II var dronning i Danmark, nedlagdes grundstenen til Tycho Brahe Planetarium af undervisningsminister Bertel Haarder, overborgmester Egon Weidekamp og stifterne Bodil og Helge Pedersen. - Planetariet skal fremme kendskabet til astronomien. Det er tegnet af arkitekt Knud Munk og opføres i ærbødig erindring om Tycho Brahe."

På 35 bestyrelsesmøder har fondsbestyrelsen i de forløbne år truffet alle nødvendige beslutninger til byggeriets gennemførelse, der er sket uden offentlig støtte af nogen art, og et nedsat byggeudvalg har fulgt sagen op på indtil dato 58 møder.

Det færdige bygningsværk rummer foruden denne sal adskillige udstillingsfaciliteter, omfattende faste udstillinger og vandreudstillinger, et auditorium med 42 pladser, hvor kurser i astronomi i samarbejde med Folkeuniversitetet i København allerede er indledt samt offentligt bibliotek m.v. og endelig en restaurant.

Længe inden rejsegildet den 14. oktober 1988 traf bestyrelsen - under en udflugt en sommerdag med Tycho Brahe Planetariums venner til Stjerneborg og Uranienborg på Hveen - den dristige beslutning at fastlægge den 31. oktober 1989 som dato for indvielsen.

En varm tak skal derfor lyde til kendte og ukendte, amatørastro-
nomer og professionelle, embedsmænd i alle lag, teknikere, leverandø-
rer af bygningsværk og teknik, udstillingsarrangører m.v. - og ikke
mindst de knapt 600 bygningshåndværkere, der externt og internt har
været beskæftiget ved byggeriet for at det lykkedes at fastholde
datoen.

Endvidere skal jeg rette en særlig tak til Velux Fonden, som med to milliongaver sikrer, at Tycho Brahe Planetarium i løbet af kort tid har etableret en heliostat i huset som besøgende kan betjene, og en tro kopi af Ole Rømers Rundetårn planetmaskine, som blev tilintetgjort ved Københavns brand i 1728.

For knapt 60 år siden, den 10. maj 1930, da det første store planetarium i den vestlige verden blev indviet i Chichago, sluttede giveren mr. Adler sin tale med at fremkæve, at formålet var:

at bibringe menneskeheden forståelse for himmelens storhed og

at understrege, at der i firmamentet findes orden, gensidig afhængighed og harmoni,

og med disse ord skal jeg på denne for os alle store dag hylde stifterne af Urania Fonden - Bodil og Helge Pedersen.